

ROMÁN O ISABELE KASTILSKÉ

*Přísaha
královny
Isabely*

C. W. GORTNER

Přísaha královny Isabely

Přísaha královny Isabely

ROMÁN
O ISABELE KASTILSKÉ

C. W. Gortner

sloart

Přísaha královny Isabely je beletristická kniha. Kromě obecně známých historických osobností, událostí a míst jsou veškerá jména, postavy, místa a příběhy v knize plody autorovy fantazie, případně jsou užity pro tvorbu beletristického díla. Veškerá podobnost se skutečnými událostmi, místy či žijícími osobami je čistě náhodná.

Mapy a rodokmen sestavil C. W. Gortner
České vydání obohatila překladatelka o přehled historických událostí, které ovlivnily děj zachycený v románu *Přísaha královny Isabely*, a výběrovou bibliografii knih o středověkém a raně novověkém Španělsku dostupných v češtině

Copyright © 2012 C. W. Gortner
Cover photo © 2021 Shutterstock
Translation © 2021 Barbara Hajná
Czech edition © 2021 Nakladatelství Slovart, s. r. o., Praha
All rights reserved

Přísaha královny Isabely

Z anglického originálu *The Queen's Vow* přeložila Barbara Hajná

Redigovala Iveta Poláčková

Korektury Adéla Lapáčková

Editorka Kateřina Eliášová

Sazba Alias Press, s. r. o., Bratislava

Tisk FINIDR, s. r. o., Český Těšín

Vydalo Nakladatelství Slovart, s. r. o., v roce 2021

První české vydání

Cena uvedená na obálce je nezávazným doporučením pro konečné prodejce.

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

ISBN 978-80-276-0296-4

www.slovart.cz

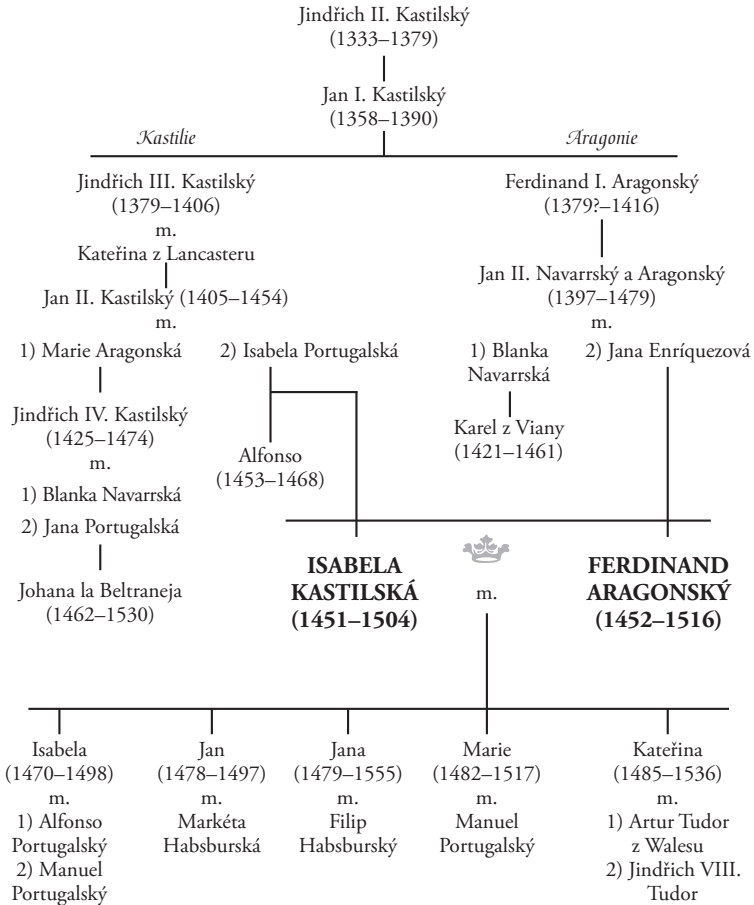
*Mé neteři Isabel Gortnerové
a drahé přítelkyni Judith Merkle Rileyové*

*Přišla jsem do této země a rozhodně nemám
v úmyslu ji opustit či vyhnout se své práci;
nehodlám ani dopřát takové blaho svým nepřítelům
či uvalit takovou trýzeň na své poddané.*

— ISABELA I. KASTILSKÁ

Rod Trastámarů

PROLOG

1454

Nikdo nevětil, že jsem zrozena pro cokoli velikého. Na svět jsem přišla v kastilském městečku Madrigal de las Altas Torres jako prvorozený potomek svého otce, Jana II., a jeho druhé manželky, Isabely Portugalské, po níž pojmenovali mne – infantku, zdravou a neobvykle tichou, jejíž příchod přivítalo vyzvánění zvonů a formální gratulace, avšak žádný jásot. Otec již v prvním manželství zplodil následníka, mého nevlastního bratra Jindřicha, a když dva roky po mně matka porodila mého bratra Alfonsa a tak posílila mužskou linii dynastie Trastámarů, všichni měli za to, že mým osudem bude jen život v ústraní vyplněný ruční prací, a až přijde čas, role figurky ve sňatkové politice výhodné pro Kastilii.

Jak se často stává, Bůh měl jiné plány.

Stále si dokážu vybavit chvíli, během níž se všechno změnilo.

Nebyly mi ještě ani čtyři roky. Můj otec už několik týdnů trpěl strašlivou horečkou a zůstával za zavřenými dveřmi svého příbytku ve valladolidském paláci. Nijak dobře jsem ho neznala, toho devětačtyřicetiletého krále, jemuž poddaní kvůli způsobu, jakým vládl, přezdívali *El Inútil*, Zbytečný. Dodnes si na něj vzpomínám pouze jako na vysokého hubeného muže se smutnými očima a vlačným úsměvem, který mne jednou dal zavolat do svých soukromých komnat a věnoval mi hřeben zdobený drahokamy a smaltem v maurském stylu. Celou dobu, kterou jsem tam strávila, stál za otcovým trůnem nějaký

menší snědý pán, ruku s krátkými silnými prsty měl majetnický položenou na jeho zádech a měřil si mne bystrýma očima.

Několik měsíců po tomto setkání jsem zaslechla, jak si ženy z matčiny domácnosti šuškaají, že ten menší pán byl popraven a jeho smrt uvrhla otce do neutišitelného žalu.

„*Lo mató esa loba portuguesa*,“^{**} říkaly si. „Ta portugalská vlčice nechala velitele Lunu zabít, protože to byl králův oblíbenec.“ Potom jedna z nich sykla: „Pst! To dítě poslouchá!“ Při pohledu na mne, usazenou hned v sousedním výklenku, s vykulenýma očima a nastraženýma ušima, ztuhly a rázem připomínaly postavy vetkané do tapisérie.

Jen pár dní po tom, co jsem tohle vyslechla, mne zničehonic chvatně vzbudili, zahalili do pláště a pak se se mnou hnali palácovými chodbami do královských komnat, až na to, že tentokrát mne zavedli do dusné místnosti, kde v ohřívadlech žhnulo uhlí a pod girlandami dýmu stoupajícího z vykuřovadel se vzduchem nesly tlumené žalmy klečících mnichů. Nad hlavami se nám na pozlacených řetězech houपालy měděné lampy a jejich olejnatá zář se míhala po shromážděných grandech se zasmušilými obličejí, oblečených do pochmurné nádhery.

Přede mnou stálo rozlehlé lože s roztaženými závěsy.

Zastavila jsem se na prahu a instinktivně se rozhlédla po tom menším pánovi, ačkoli jsem věděla, že je mrtvý. Přitom jsem zpozorovala, že ve výklenku sedí otcův oblíbený sokol, řetízkem připoutaný ke stříbrnému sloupku. Stočil ke mně rozšířené zraky, neprůhledné a ozářené plameny.

Ztuhla jsem. Vycítila jsem cosi příšerného, co jsem nechtěla spatřit.

„Běžte, mé dítě,“ vybídla mne má *aya*, doña Clara. „Jeho Veličenstvo váš otec si vás žádá.“

Nechtěla jsem se hnout, otočila jsem se, abych se mohla přitisknout k jejím sukním a zabořit tvář do záhybů plných prachu. Zezadu jsem zaslechla těžké kroky a pak zazněl hluboký hlas: „Tohle je naše malá infantka Isabela? No tak, dítě, ukažte se mi.“

Cosi v tom hlase mnou pohnulo a přimělo mne vzhlednout.

* „Ta portugalská vlčice ho zavraždila.“ (pozn. překl.)

Tyčil se nade mnou statný muž se širokou hrudí ve tmavém oděvu granda. Měl buclatou tvář s kozí bradkou a pronikavé světle hnědé oči. Nebyl hezký, připomínal rozmazleného palácového kochoura, ale lehké zavlhnění jeho růžových rtů mne okouzlo, protože ve mně vyvolávalo dojem, že se usmívá jen na mne, a to s tak soustředěnou pozorností, až jsem si připadala jako jediná osoba, kterou touží vidět.

Napřáhl ruku, na muže jeho rozměrů překvapivě subtilní. „Jsem toledský arcibiskup Carrillo,“ řekl. „Pojďte se mnou, Vaše Výsosti. Není čeho se bát.“

Opatrně jsem přijala jeho ruku, prsty měl silné a hřejivé. Sevřel mou ruku v dlaní a já se cítila v bezpečí, i když mne už vedl kolem mnichů a tmavě oděných dvořanů, v jejichž anonymních očích jako by se leskl nevzrušený zájem, podobný tomu ve zraku sokola ve výklenku.

Arcibiskup mne zvedl na stoličku vedle lůžka, takže jsem mohla stát hned u otce. Slyšela jsem, jak králi v plicích hlasitě skřípe dech, kůže se mu lepila na kosti a nabývala už podivného voskového odstínu. Oči měl zavřené a ruce s hubenými prsty zkřížené na hrudi, jako socha na nějaké té složité zdobené hrobce, kterých byly plné katedrály.

Nejspíš jsem vydala jakýsi polekaný zvuk, protože Carrillo mi zamumlal do ucha: „Musíte ho políbit, Isabelo. Dejte otci své požehnání, aby mohl toto slzavé údolí opustit pokojně.“

Polibek byl sice to poslední, do čeho by se mi chtělo, ale zadržela jsem dech, naklonila se a spěšně políbila otcovu tvář. Z jeho pleti mne ovanula mrazivá horkost. Odtáhla jsem se a pohled mi sklouzl na protější stranu lůžka.

Spatřila jsem tam siluetu. Na jeden děsivý okamžik mne napadlo, že je to duch mrtvého velitele, o kterém mé dámy tvrdily, že po hradě obchází a touží se pomstít. Pak ale té postavě po tváři přejele těkavé světlo lamp a já poznala svého staršího nevlastního bratra, prince Jindřicha. Pohled na něj mne překvapil. Obvykle se držel daleko od dvora a dával přednost své milované *casa real** v Segovii,

* královský dům, sídlo (pozn. překl.)

kde si prý držel gardu nevěřících a zvěřinec plný exotických šelem, které osobně krmil. Přesto byl teď zde, v úmrtní komnatě našeho otce, zahalen do černého pláště a se šarlatovým turbanem na hlavě, který mu skrýval štrápaté světlé vlasy a zvýrazňoval nezvykle zploštělý nos a malé, blízko sebe posazené oči, díky nimž působil dojmem zanedbaného lva.

Věnoval mi zasvěcený úsměv, z něhož mi přeběhl mráz po zádech.

Arcibiskup mne vzal do náruče a vyšel se mnou z místnosti, jako by v ní už nezbylo nic, co by pro nás mělo nějaký význam. Přes jeho statné rameno jsem zahlédla, jak se dvořané a grandí shlukují kolem lůžka. Slyšela jsem, jak zpěv mnichů sílí, a viděla Jindřicha, jak se odhodlaně, možná dokonce dychtivě sklání nad umírajícím králem.

V tu chvíli náš otec Jan II. vydechl naposled.

Nevrátili jsme se do mých komnat. Z pevného arcibiskupova objetí, přitisknutá k jeho mocné hrudi, jsem omámeně sledovala, jak bryskně pokynul mé *aye*, která čekala přede dveřmi králova příbytku, a pak s námi po točitém zadním schodišti sešel dolů a vyšel ven z hradu. Paprsky chudokrevného měsíce na nočním nebi sotva pronikaly závoji mraků a mlhy.

Vystoupili jsme z ochranného stínu tvrze a arcibiskup se zahleděl k postranní bráně, tmavšímu čtverci, který vystupoval z hradeb. „Kde jsou?“ pronesl napjatým tónem.

„Já... já nevím,“ odpověděla doña Clara zajíkávě. „Poslala jsem vzkaz přesně podle vašich pokynů, aby se s námi Její Výsost sešla tady. Doufám, že se nic nestalo –“

Zvedl ruku. „Už je asi vidím.“ Vykročil kupředu a já cítila, jak se jeho tělo napjalo, zatímco k nám doléhal zvuk spěšného klapotu střevíců po kamenné dlažbě. Prudce vydechl, když spatřil, že postavy, které se k nám blíží, vede má matka. Byla bledá, kápě jí spadala na útlá ramena a zpod čepce jí unikaly potem zmáčené pramínky narudle kaštanových vlasů. Za ní byly její portugalské dámy s rozšířenými očima a don Gonzalo Chacón, opatrovník mého ročního bratříčka, kterého choval ve svalnatých pažích. Uvažovala jsem, proč jsme uprostřed noci všichni tady venku. Můj bratr byl tak malinký a bylo chladno.

„Už...?“ vypravila ze sebe matka zadýchaně.

Carrillo kývl. Matce se v hrdle zadrhl vzlyk a její nápadné modrozelené oči se zastavily na mně v arcibiskupově náruči. Napřáhla ruce. „Isabelo, *hija mía**.“

Carrillo mne postavil. Kupodivu se mi nechtělo od něj odloučit. Přesto jsem se pohnula dopředu a příliš velký plášt mne přitom halil jako kukla. Uklonila jsem se, jak jsem se už naučila, že se musím při každém setkání se svou krásnou matkou klanět, jak jsem se také vždy klaněla při těch vzácných příležitostech, kdy mne k ní u dvora přivedli. Stáhla mi kápi a široce posazenýma modrozelenýma očima pohlédla do mých. Všichni říkali, že mám oči po ní, jenom ve tmavším odstínu.

„Mé dítě,“ zašeptala a v jejím hlase jsem rozpoznala chvějící se zoufalství. „Moje nejdražší dceruško, teď už máme jen jedna druhou.“

„Vaše Výsost se musí soustředit na to důležité,“ zaslechla jsem Carrilla. „Vaše děti musí být v bezpečí. Po odchodu vašeho královského manžela jsou –“

„Vím, co jsou,“ přerušila ho matka. „Teď chci vědět, kolik ještě máme času, Carrillo? Kolik nám zbývá času, než budeme muset opustit všechno, co známe, a přesunout se do nějakého zapomenutého a zapadlého útočiště?“

„Nanejvýš pár hodin,“ zněla arcibiskupova přímá odpověď. „Zvony se ještě nerozezněly, protože připravit takové oznámení chvíli trvá.“ Na okamžik se odmlčel. „Ale bude to zanedlouho, nejspozději ráno. Musíte mi důvěřovat. Slibuji vám, že dohlédnu, aby se vám ani infantce a infantovi nic nestalo.“

Matka přejela pohledem na něj a přitiskla si ruku na ústa, jako by potlačovala smích. „A jak to uděláte? Králem se stane Jindřich z rodu Trastámarů. Pokud mne celá ta léta nešálily smysly, pak se nechá svými oblíbenci ovlivňovat úplně stejně jako Jan. Jakou ochranu byste nám mohl poskytnout, kromě svých stráží a útočiště v klášteře? No ano, proč ne? Klášter se pro nenáviděnou vdovu z ciziny a její potomstvo nepochybně hodí nejlépe.“

* dcero moje (pozn. překl.)

„Děti v klášteře vyrůstat nemohou,“ řekl Carrillo. „A v tak útlém věku by také neměly být odděleny od matky. Váš syn Alfonso je nyní, dokud Jindřichova manželka neporodí, právoplatný následník trůnu. Ujišťuji vás, že rada nedovolí, aby došlo k jakémukoli porušení práv vašich dětí. Ve skutečnosti už odsouhlasila, že smíte prince i jeho sestru vychovávat na hradě Arévalo v Ávile, který obdržíte jako součást vdovského dědictví.“

Rozhostilo se ticho. Stála jsem bez hnutí a sledovala skelný pohled, který se matce vkradl do očí, když zopakovala „Arévalo“, jako by se přeslechla.

Carrillo mluvil dál: „Závěť Jeho Veličenstva zahrnuje více než dostatečný příjem pro vaše děti a každému z nich po dosažení třinácti let případnou určitá města. Mohu vám slíbit, že vám nebude nic scházet.“

Matka přimhouřila oči. „Jan naše děti sotva vídal. Nikdy se o ně nezajímal. Nezajímal se o nikoho kromě toho příšerného člověka, velitele Luny. A přesto mi teď říkáte, že se o ně v závěti postaral. Jak to můžete vědět?“

„Byl jsem jeho zpovědník, pamatujete? Řídil se mými radami, protože se bál, že když to neudělá, stihnou ho plameny pekelné.“ Náhlá naléhavost v Carrillově hlase mě přiměla na něj vrhnout rychlý pohled. „Nemohu vás však chránit, pokud mi nebudete důvěřovat. V Kastilii se ovdovělá královna obvykle vzdálí od dvora, většinou si však nesmí ponechat děti, zejména v případě, že nový král nemá vlastního následníka. Proto musíte odjet ještě dnes v noci. Vezměte s sebou jen děti a to, co uvezete. Zbytek vašeho majetku za vámi pošlu, co nejdříve to bude možné. Jakmile budete v Arévalu a králova závěť bude zveřejněna, nikdo se neopovází zkřivit vám vlasek, ani Jindřich.“

„Chápu. Ale my dva jsme nikdy nebyli přátelé, Carrillo. Proč kvůli mně tak riskujete?“

„Řekněme, že vám prokazují laskavost,“ odvětil, „výměnou za laskavost.“

Tentokrát matka nedokázala hořký smích potlačit. „Jakou laskavost můžu prokázat vám, nejbohatšímu prelátovi Kastilie? Mám jen vdovskou penzi, dvě malé děti a domácnost, kterou musím uživit.“

„To se dozvíte, až přijde čas. Můžete mi věřit, že na tom neproděláte.“ S těmito slovy se Carrillo otočil, aby předal patřičné pokyny matčiným sloužícím, kteří vše vyslechli a teď tu na nás zírali rozšířenýma očima plnýma strachu.

Zvolna jsem se natáhla po matčině ruce. Ještě nikdy jsem se nedovázila bez dovolení se jí dotknout. Dosud pro mne byla překrásnou, ale vzdálenou postavou ve třpytivých róbách, které ze rtů perlí smích a již obklopují nadšení obdivovatelé – matkou, kterou lze milovat pouze na dálku. Teď vypadala, jako by ušla celé míle po kamení, a ve tváři se jí zračila taková trýzeň, že jsem si přála být starší a větší, abych měla dost síly a mohla ji ochránit před krutým osudem, který jí vzal mého otce.

„Vy za to nemůžete, maminko,“ řekla jsem. „Tatínek odešel do nebe. Proto musíme jít pryč.“

Přikývla a oči, které se plnily slzami, přitom upírala kamsi do nedohledna.

„A pojedeme do Ávily,“ dodala jsem. „To není daleko, že ne, maminko?“

„Ne,“ odvětila jemně, „není to daleko, *hija mía*. Vůbec to není daleko...“

Já však pochopila, že pro ni je to už dál, než se vejde do jednoho života.

PRVNÍ ČÁST

*Infantka
z Arévala*

1464–1468

KAPITOLA 1

Drž ty otěže pevně, Isabelo. Nedovol mu, aby vycítil, že se „bojíš. Jestli to pozná, řekne si, že má navrch, a pokusí se tě shodit.“

Přikývla jsem a vsedě na hřbetu elegantního černého hřebce jsem sevřela otěže. Přes prošoupané špičky prstů rukavic jsem cítila, jak se kůže napíná. Příliš pozdě jsem si uvědomila, že jsem měla Beatrizinu otci donu Pedrovi de Bobadilla dovolit, aby mi koupil nové rukavice, jak mi u příležitosti mých nedávných třináctých narozenin nabízel. Pýcha – hřích, kterého jsem se poctivě snažila zbavit, ale většinou se mi to nedařilo – mi však zabránila dárek přijmout a přiznat tak naši chudobu, ačkoli don Bobadilla s námi žil a nepochybně velmi dobře věděl, jak jsou naše poměry stísněné. A pýcha mi rovněž zabránila odmítnout bratrovo tvrzení, že už je na čase, abych se naučila jezdit na pořádném koni.

Takže jsem teď ve starých kožených rukavicích, které mi sice připadaly tenké jako hedvábí, ale měly mi chránit ruce, seděla na nádherném zvířeti. Nebyl to velký kůň, přesto z něj šel strach; pohyboval se a přešlapoval, jako by se každou chvílí chystal vyrazit tryskem, bez ohledu na to, zda se na něm dokážu udržet.

Alfonso zavrtěl hlavou, natáhl se ze hřbetu vlastního grošáka a oddělil mi prsty od sebe, abych si je mohla otěžemi omotat.

„Takhle,“ řekl. „Pevně, ale ne tak pevně, abys mu poranila pysky. A nezapomeň, že při klusu máš sedět rovně a při cvalu se

předklonit. Canela není žádná ta hloupá mula, na kterých s Beatriz jezdíte. Je to čistokrevný arabský jennet*, jaký by se hodil i pro kalifa. Musí vědět, že ten, kdo na něm jede, má za všech okolností vše pevně v rukou.“

Narovnala jsem se a přitiskla hýždě na zdobené sedlo. Cítila jsem se lehká jako bodlákové pápěří. V mém věku už sice většina dívek začínala vyspívat, já jsem však pořád byla tak plochá a tenká, že mne má kamarádka a zároveň dvorní dáma Beatriz, dcera dona Bobadilly, neustále přemlouvala, ať víc jím. Právě teď mne starostlivě pozorovala a její postava s daleko výraznějšími křivkami se přitom na grošovaném valachovi vyjímalá tak půvabně a vzpřímeně, jako by na koni jezdila odjakživa. Husté černé vlasy, svinuté nad obličejem s orlím profilem, jí poutala čelenka a závoj.

Promluvila k Alfonsovi: „Vaše Výsost jistě dohlédla na to, aby byl ten vznešený jennet řádně ochočen. Nechceme, aby se vaší sestře něco přihodilo.“

„Samozřejmě že je ochočený. Krotili jsme ho s donem Chacómem osobně. Isabele se nic nestane. Že ne, sestřičko?“

Přikývla jsem a přitom mne zaplavily téměř ochromující pochyby. Jak po mně můžou chtít, abych tomuhle zvířeti dokazovala, že mám navrch? Jako by vycítil, na co myslím, Canela udělal několik tanečních kroků stranou. Zalapala jsem po dechu a přitáhla otěže. S odfrknutím se zastavil a sklopil uši. Síla, s níž jsem zatáhla za jeho udidlo, se mu zjevně nezamlouvala.

Alfonso na mne mrkl. „Vidíte? Zvládne ho.“ Podíval se na Beatriz. „Potřebujete, abych vám s něčím pomohl, madam?“ zeptal se škádlivým tónem, kterým narážel na celá léta slovních šarvátek s tvrdohlavou jedinou dcerou správce našeho hradu.

„Děkuji, poradím si,“ odvětila Beatriz ostře. „Jak Její Výsost, tak já si dokonce poradíme výtečně, jakmile si na tyhle vaše mauruské koně zvykne. Kdybyste náhodou zapomněl, s jezdeckvím už máme zkušenosti, i když, jak jste se vyjádřil, pouze na hloupých mulách.“

* nyní již vyhybnulé španělské plemeno jezdeckých koní (pozn. překl.)